

2008

[Redacted address lines]

ска,
дубо
ми
Дин.
пак а

болес
шири
је мо
вима

Разва
„Експ
храњи

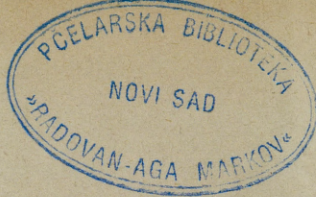
Ц... бахтев шаљем бесплатно.

1-6

АИДРИЈА МУДРОХ, пчелар
НОВИ САД. Водникова бр. 8.

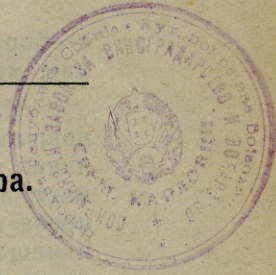
[Redacted address lines]

У Земуну, 1. Септембар 1932.

Под високом заштитом
Њег. Краљ. Вис. Наследника Престола Петра.

ИЛУСТРОВАНИ ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Број 9.	Излази једанпут месечно Уредник: КОСТА СЕПЕРОВАЦ вероучитељ грађанске школе.	Година XXIX.
------------	--	------------------------

Мед.

Премудри Створитељ преко разноврсног дрвећа и биља пружа нам слатки сок, који пчеле скупљају и претварају у мед. Разноврсно дрвеће, шибље и биље сваке године цвета, а цвеће њихово лучи слатки сок, који својим мирисом мами пчеле. Пчела скупља слатки сок из цвета, он долази у стомак за мед, али у пролазу слатки сок из цвета долази у додир са пљувачком, коју луче жлезде и оне тај слатки сок претварају у мед.

Мед је органски производ, кога пчеле стварају скупљањем слатког сока из цветова разноврсног дрвећа и биља. Пчела лети са цвета на цвет и својом рилицом сиса слатки сок, који цвет лучи у својим жлездама т зв. нектаријама. Али цвеће не лучи увек слатки сок, кадгод у нектаријама нема слатког сока, а ми тада кажемо: цвеће није медовито. Добро позната биљка призната и као медовита нема нектара увек с тога, што има и других фактора који утичу на медовитост биља. У немачким пчеларским листовима две године водила

се борба о медовитости липе: једни су доказивали да липа није медовита, а други тврде, да је липа медовита.

Кад пчела напуни стомак за мед она се враћа кући. При повратку кући нектар је у додиру са соком из жлезда пчелиних, а то су угљени хидрати, беланчевина и лако растворљива маст, а ти ферменти претварају га, да се лако преузима у црева и крв. Ово мешање нектара са пљувачком из жлезда и мешање са ферментима јесте врло важна ствар, јер то управо и ствара мед. А то се изводи не само од пчела које лете на пашу него и од пчела које прихваћају мед. Кад радилице донесу мед у кошницу од њих примају мед пчеле од 11 дана старе и смештају га у ћелице. Ово не чине с тога, да радилицама олакшају скупљање меда него што их је промисао Божији упутио, да нектар још једном са пљувачком жлезда и ферментима буде измешан, јер ти ферменти делују да се нектар постепено претвара у мед. Младе пчеле са развијеним жлездама дочекују радилице и од њих примају мед, а кад се помеша тако са ферментима оне га у ћелице смештају. Али мед још није коначно смештен него се поново из ћелица пренаша у друге ћелице, а сваки пут долази у додир и меша се са ферментима, док не постане зрео.

Раније владало је мишљење, да мед стоји у ћелицама и услед врућине и треперања ваздуха испарава се сувишна вода док се мед не згусне и не постане зрео. Мислило се да пчеле треперењем крила испарену воду из меда као влажан ваздух из кошнице терају. Данас већина рационалних пчелара тврди, да пчеле мед из ћелица сисају и пренашају у друге ћелице, а при том раду извесна количина воде остаје у пчелињем телу коју тада ван кошнице — као што је посматрањем утврђено — као капљице воде или са погани избацују. Само тако може се објаснити, што се количина воде у нектару (70%) смањи код меда на 20%. На исти начин тумачи се и згушњавање шећера, кога у нектару има 56% а у меду 80%. Пренашање не значи само згушњавање и умножавање меда са ферментима него сразмерно мешање и спречавање брзог кристализирања. Кад је мед зрео, тада пчеле напуне ћелице и са поклопцем затворе, а то је управо оно што се медом назива.

У нектару има просечно 70% воде и разних врсти шећера, и то највише тршћаног шећера, а мање грожђаног и воћног шећера. Поред тога ту су разни душични спојеви, соли и помешане киселине и ферменти. Ако испоредимо кемички садржај нектара са медом наћемо: знатно мању количину воде у меду и незнатан проценат тршћаног шећера. Наиме мед се састоји из концентрираног инвертираног шећера, са нешто тршћаног шећера и декстрина, беланчевине, материје које дају мирис и боју, минералних метерија, те фермента и витамина. Зрна цветног прашка садрже угљичне хидрате,

маст, душичне спојеве, а могуће да су и носиоци фермента и витамина.

Неопходно потребни саставни делови наше хране јесу кисик у ваздуху, вода, беланчевина, маст соли и угљични хидрати, — а то је спој угљика, водика и кисика. У угљичне хидрате спадају и све врсте шећера. Постоје т. зв. једноставне врсте шећера — овамо спадају грожђани и воћни шећер, — који без даље пробаве непосредно прелазе у крв, и сложене врсте шећера, као што је тршћани (или од репе) шећер, који се под утицајем киселине у стомаку, фермента и бактерија црева дакле пробавом мора раставити у своје саставне делове (грожђани и воћни шећер), дакле мора се пробавити да пређе у крв. Смеса подједнаких делова грожђаног и воћног шећера, која постаје под утицајем киселине из тршћаног шећера назива се инвертирани шећер. У угљичне хидрате убрајамо штирку (шкроб) целулозу и из разних врсти шећера постале декстрине.

Храну према употреби у нашем телу можемо поделити на ону за градњу тела и за потрошак у раду; у прве убрајамо беланчевину, воду и соли а у друге, који служе као допуна утрошених живих супстанција или која се за сваки рад и развијање снаге мора употребити спадају маст и угљични хидрати. Као што се машина мора ложити, тако исто и наше тело утрошену снагу мора надокнадити, да може даље функционирати, а као накнада служи маст и угљични хидрати. А већ смо споменули да једноставне врсте шећера без пробаве прелазе у крв стога су грожђани и воћни шећер најидеалнији угљични хидрати за храну човечију. А грожђани и воћни шећер су саставни делови меда.

У меду има и других материја, које су од великог значаја за човечији организам, а то су соли, минералне материје. У меду има фосфорне киселине, мангана, хлора и калцијума, а ово утиче на јачање нервног система и на стварање и јачање крви.

Физиологија нас учи, да соли знатно утичу на деловање фермената и у стању су да им важност подигну. А кад помислимо да соли у меду са ферментима, дакле органским материјама спојене су и тиме лако у крв бивају примљене, што код многе друге хране, која иначе исте соли садржи, али за наше тело у тешко прихватљивом облику, а код многих медицина нека нема их, тада са пуним правом можемо рећи да мед не само ради богатства у угљичним хидратима, ферментима и витаминима представља нам одличну храну и насладу него да садржај соли, које су спојене са органским материјама још више га као таковог уздиже.

У меду има мравије киселине, која га конзервира да се не квари и има антисептичну снагу, која користи сваком, који мед троши. Боја, мирис и укус драже наше пробавне

органа и производе јаче лучење пљувачке, фермената, кисеоника и. т. д. и тим омогуће да се са медом узета храна лакше пробави. — Беланчевине у меду је мало (1'4%) али то није никакав недостатак, јер ниједна храна не садржи све што је за градњу и потрошак тела потребно, шта више тај недостатак у неким случајевима одлично делује. Али у меду има нешто друго, што му даје ванредну вредност за наше здравље а то су ферменти и витамина.

Беланчевина у меду потиче из пљувачних жлезда радилица. Дакле пчелина пљувачка је животињски продукт, која биљни сок претвара у мед. Она је седиште фермента, са њом он улази у мед. Строго узевши ферменти нису беланчевина у обичном смислу речи, јер они се не проваре при кувању, али ипак слични су беланчевини и врло комплициране природе. Они имају својство, и у малој мјножини, друге материје у великој мјножини кемички мењати, а да се сами не промене. Њихов је број врло велик, а знанствено су још прилично нерешена загонетка.

Најзнаменитији су ферменти у меду дијастаза и инвертаза. Фермент дијастазе претвара шкроб у шећер; а инвертаза је претварање тршћаног шећера у воћни и грожђани шећер. Дакле ферменти дају меду још једно својство, да помаже рад при пробави, зато је мед нешто више него обична храњива храна. Мед има велику вредност ради својих витамина, ма да ту вредност за сада не можемо бројевима изразити, што они кемички још непојмљиву и неиспитану загонетку престављају, али ипак знамо, да су они од еминентног значаја за наше здравље.

Витамин је животна материја, т. ј. материја која је неопходно потребна за одржавање здравља и живота. Витамин је пронашао Виндаус кемичар универзитета у Гетингену. У почетку знало се да у нашој храни мора бити нешто, што се губи, кад се кува и суши. Даље знало се, да је ова материја врло ситна, али је за живот и градњу тела неопходна и ненадокнадива. Где она недостаје настају тешке и смртоносне болести нпр. рахитис, скорбут, берибери и. т. д. Дошло се да има већи број витамина, а данас познато је пет и означају се великим латинским словима.

Да се пронађу витамине допринела је „енглеска болест“ рахитис. Антирахитични витамин лечи болест, а он се налази у зеленој биљци, из које долази у животињско тело, а одатле у млеко, масло, јаја, мед и. т. д.

Да у меду има витамина доказано је на питомим зечевима и то овако: Питоме зечеви подељени су у три групе. У I. групи добијали су жито и некувано млеко; II. група добијала је ољуштено жито и кувано млеко; а III. група добије исту храну као и II. група али поред тога још и малу количину меда. II. група стално је на вази губила, поболела се

и пропала. А III. група напредовала је као и I. и показала је напредну животну енергију. Тако доказано је, да витамина у малој количини меда, кад се додају храни без витамина, надокнаде витамина нормалне хране. А покушај на пацовима показао је исти успех. На тај начин доказано је, да је мед богат са витаминима.

У сваком меду налази се витамин А, а универзитетски професор Др. Рубнер доказао је, да се у меду налази витамин Б, који је врло важан за растење и спада у главну материју хране.

Како витамина дођу у мед о овом постоје разна мишљења. Свакако да цветни прашак има ту знатну улогу, а при том важно је од кога биља он долази. Свака биљка има свој цветни прашак, а из кога је биља мед, од тога је и цветни прашак у меду.

Мед има још једну важну особину, да у њему умиру све бактерије које су опасни покретачи свих разних болести црева. Овде има важну улогу мравина киселина.

Мед је органски продукт, који одмах прелази у крв, а не оставља за собом талога, зато може се сваком па и најтежем болеснику дати.

О меду као леку говорићемо другом приликом.

Др. Сима Грозданић

Пчелиња паша и начин пчеларења.

Под пчелињом пашом подразумевамо целокупну флору једнога пчеларског краја, коју пчеле преко године искоришћују ради сабирања хране (нектар и цветни прах). Непокретан пчелињак не може да искористи велики комплекс земљишта, на коме му стоји на расположењу паша. Пчеле са таквог пчелињака облећу околину по који километар далеко. Појединачна пчела обично се придржава једне парцеле, ако на тој парцели има за њу богатих извора хране. Она у томе случају показује **сталност према месту и према извору хране** (Orts — und Blumen — stetigkeit). На слабој паши појединачна пчела „пабирчи“ по већем реону, те у томе случају она може бити и **нестална** (unstet) према изворима хране, или се може **предресирати** (Umdressierung) са једне биљне врсте на другу.

Са непокретног пчелињака једне пчеле, у извесним приликама, могу да одлећу прилично далеко (по 6 — 7 километара) на једну страну у својој околини, док у то исто време друге пчеле тога пчелињака на другу страну праве много

краће (по 1 — 2 километра) излете у околину. На тај начин круг лета (Flugkreis, Flugbezirk) једног непокретног пчелињака се деформише. То деформисање пчелињег круга лета дешава се у сваком пчеларском крају доста често, и у току једне године тај се круг лета може деформисати на више страна. То зависи од распореда и приступачности пчелиње паше. Тамо где има паше за пчеле у једном месецу (нпр. у априлу) ме мора бити и у неком другом месецу (нпр. у августу). Сваки крај се карактерише својим локалним распредом пчелиње паше. Сваки крај се карактерише и својим одређеним богатством пчелиње паше, као и квалитетом паше. Различити претставници пчелиње флоре дају и различите паше. Све врсте меда нису међусобно једнаке ни хемијски, ни физички, ни физиолошки.

Пчелиња паша је необично важан фактор у пчеларству. Али тај фактор, поред свега што је горе речено, зависи и од климатских прилика. Климатске прилике утичу врло много на медовитост пчелињих биљака. У једном крају може бити врло много претставника неке медовите биљке, али услед непогодних климатских прилика може се десити да пчеле немају скоро никакве користи од те биљке. Липа је врло осетљива на климатске факторе, јер она под сасвим специјалним условима пушта у активност своје нектарије. Багрем није тако осетљив, али он често страдава од мајских непогода (kühler Mai). Бели босиљак често страдава од суше, а воће у пролеће каткада пропати од мраза и зиме.

Ове неповољне стихијске факторе не можемо тако лако уклонити из свога краја пчеларења. Лакше нам је уклонити пацове, мишеве и друге штеточине са пчелињака, него климатске непогоде из свога краја пчеларења. Лакше се борити и против пчеларских писаца — шкрабала, него против климатских непогода.

Упркос свима овим борбама, ипак нам се даје могућност да водимо рачуна о бољитку својих пчела. У првом реду даје нам се могућност да пчелињу пашу стално прављамо и развијамо. Повољне године и повољне сезоне још нам више подижу пчеларски идеализам. Радује нас и то што знамо да су пчеле способне да до максимума искористе сваки цветак, до кога могу доћи у својој околини. Нектар у пчеларском крају не пропада.

Али ово још није све. Нама се даје могућност да поштујемо изреку „на осовини роди мед“. С тога ми путујемо са пчелама из једног краја у други. Код нас у Војводини путовање са пчелама необично је важна радња, и у нашим крајевима не може се рационално пчеларство, тако рећи, замислити без путовања са пчелама. Као што многи људи морају по нужди ићи по свету за лебом, тако и наше пчеле у Војводини морају путовати за пашом.

Наши рационални пчелари строго пазе на то, како ће упознати целокупне прилике свога краја, и како ће према констелацији тих прилика удесити свој начин пчеларења. Они из светског пчеларства узимају оно што им треба, а не све!

Смешно би било прописивати сваковрним пчеларским крајевима у свету исти рецепт пчеларења, а још смешније би било „стандардизовати“ пчеларска мишљења и уверења. Зар пчеларство, као и свака друга грана пољске привреде не подлежи еволуцији, основаној на константној адаптацији на прилике које у одређеном времену диктирају пчеларству као што и спољашњи (еколошки) фактори диктирају целокупном животу на земљи?

Поводом чланка г. Јов. П. Јовановића.

(Пчелар 1932 бр. 7 и 8.)

„Радови на пчелињаку у месецу јулу.“

„Месец јули за пчеларство.“

Чланак гласи: „Кад прецветају багрем и липа и кад се покосе ливаде, што бива у месецу јуну, онда настаје летња жега, и дуготрајнија суша. Онда настаје застој код пчела у погледу справљања меда, па се сматра да онда настаје и застој у пословима око пчела, или сва старања пчеларева, т. ј. његови утицаји на живот, развиће и рад пчелињих друштава и да од утицаја пчеларевога на живот и рад пчела у ово доба године, у току месеца јула, зависи да пчелиња друштва могу у довољној мери искористити и јесењу пашу, а уз то зависи и то, што је много значајније, а то је, у каквом ће стању пчелиња друштва ући у зиму, и у каквом ће стању изаћи из ње.“

„Најзначајнији послови на пчелињаку рационалнога пчелара у ово доба године јесу: регулисање пчелињега легла, извођење младих матица и извођење нових пчелињих друштава, ако је то потребно ради увећања пчелињака или попуњавања празних кошница“¹⁾.

Да би се све ово како ваља постигло г. Јовановић даље вели: да сваки рационални пчелар треба да у месецу јулу кад наступи суша, „па због суше усахну извори нектара,“ ограничи матицу у ношењу јаја на 2—3 оквира а то ради одржања пчелињега друштва.

Кад г. Јовановић вели да треба у ово доба године „кад усахну извори нектара“ ограничити матицу у извођењу пче-

---

1.) Јулски ројив не ваља ни грошић. (Нар. пословица).

лињих друштава питање је: како ће се искористити јесења паша са slabим друштвом када смо матицу ограничили у умножавању истог? Зар ограничавањем матице треба ослабити народе и тамо где по њивама настаје цветање белог босилка, као и тамо, где се у многим местима по жуњевињу пшенице, јечма и ражи сеје хељда? Неће ли за ту јесењу пашу ограничавањем матице народи ослабити и зар рационални пчелар сме јесењу пашу дочекати са slabим народима?

Али „прави пчелар, који пчелари са довољним разумевањем пчеларскога посла,“ неће у оно доба године кад наступи дуготрајна суша и кад „усахну извори нектара“ своје матице ограничавати у умножавању пчелињег друштва кад сваки практични пчелар зна, да у таквом рђавом добу по пчеле, пчеле слабије хране матицу те она и без ограничавања смањује несиво јаја, те је онда у времену кад „усахну извори нектара“ није потребно ни ограничавати у несиву јаја. Напротив практични пчелари по свршетку летње паше ако су до тог доба биле ограничене матице у несиву јаја, они чим иста прође извлаче решетке из кошница и дају матицама целу кошницу како би их подстакли на што јаче несиво јаја. Да би ово још сигурније постигли, они пчеле у времену кад „усахну извори нектара“ прихрањују спекулативно са ражињеним медом, да би се пчеле подстицале на јача излет и да би јачим и обилнијим храњењем матице подстицале матицу на обилније несиво јаја. Ово све практични пчелари раде да би пашу од белог босилка, хељде и другог јесењег биља могле пчеле са што снажнијим народима што боље искористити.

Поред тога, овако практични пчелари раде и стога, да би им кошнице са што већим бројем младих пчела ушле у зиму и са што већим бројем из ње изашле, те како би се на пролеће што пре развиле и ојачале да би могле и пролетњу пашу при цветању разноврсног воћа што боље искористити.

У чланку „Извођење младих матица“ требао је г. Јовановић да ствар изложи мало опширније и да не пропусти ништа што је требало рећи и објаснити.

У овом чланку г. Јовановић вели: „У сваки одељак стави се по један оквир са младим леглом²⁾ и пчелама на њему без матице, а са његове обе стране по један оквир са вештачким саћем. Да би у њему било што више младих пчела у одељак се стресу пчеле са једног оквира из исте кошнице из које је узето и легло, а оквир са кога су збрисане пчеле у одељак поврати се на своје место без пчела.³⁾“

2) Боље са јајима у пчелињем саћу.

М. П.

3) Да би матице биле што боље отхрањене, боље је обезматичити један јак и највреднији народ и оставити њему да однегује матичњаке и када буду затворени исецати их и додавати их малим кошницама, које су одређене за извођење матица.

М. П.

Овде је г. Јовановић пропустио казати да одељку, када смо му додали један сат с младим леглом (јајима) и пчелам на њему а са обе стране по један вештачки сат, требало је овом одељку додати још и један сат с медом у коме има и цветног прашка, да би младе пчеле имале са чим отхранити додато легло као и младу матицу која се има извести из додатих пчелињих јаја. Место пак два вештачка сата довољно је додати један, а на место другог могао би се додати један празан пчелин сат ради уношења меда у исти а и да би млада матица кад се буде оплодила имала где носити јаја.

Поред овога потребно је било напоменути, да узимање младих пчела треба узимати пре подне када се старије пчеле налазе у пољу на излету и стресати их са оног саћа у коме има легла, јер се на таквом саћу највише налазе младе пчеле.

Извођење младих матица у малим кошницама боље је предузимати раније у току месеца маја и почетком јуна, јер концем јуна а нарочито месеца јула, када г. Јовановић преузима извођење младих матица, пчеле већ почињу изгонити трутове из кошница, тада их престану и хранити да би малксали те да би их лакше из кошница избацивале. Међутим, да би се матице оплодиле са најбољим и снажним трутовима, они треба да су храном оспособљени за акт паљења.

Пчеларски листови највише су потребни почетницима, с тога треба у њима износити и излагати све јасно пазећи, да се што не пропусти што је требало казати и објаснити. У противном правиће се забуна код почетника и стварати погрешан рад који ће доводити до неуспеха.

Јежевица.

Милан Поповић, свешт. и пчелар.

Витомир Јовановић

Криза наше оригиналне стручне пчеларске КЊИЖЕВНОСТИ.

(Свршетак)

VIII

Треба преводити, али у преводиоцу треба наћи доброг познаваоца нашег књижевног језика и ваљаног стилисту. Таквом преводиоцу треба дати у помоћ ваљаног пчелара и познаваоца наше народне пчеларске терминологије.

*

Читајући ваљане преводе одабраних дела из француске, руске, немачке и енглеске (америчке) пчеларске књижевности, ми ћемо јачати своју стручну пчеларску способност. Читајући ваљане преводе за столом у топлој соби, док снежни покривач даје нашим пчелињацима драж и чаробну лепоту зимског пејсажа, ми ћемо са писцем ићи у летњу екскурзију. Ми ћемо заједно с писцем осећати заносну идилу цветног маја на најнапреднијим светским пчелињацима. Походићемо богате земље са пчелињом пашом, пчеларске изложбе, пчеларске институте и лабораторије, највеће светске пчелињаке, огледне пчеларске станице и фабрике пчеларских справа. И пренесићемо кошнице колима, железницом, чамцима, лађом, аутомобилима и аеропланима, са паше на паше.

Тако пратећи рад на унапређењу пчеларске науке и пчеларске технике у целом свету, уносићемо у наше пчеларство, у наше пчелињаке, само **оно** што се може корисно применити искуством, **потпуно или адаптацијом**. Само тако ћемо се ослободити неплодних идеја и препричавања о некаквом устаљењу и изједначењу „мишљења и уверења“. Јер, најзад и сам проповедник овога у самој проповеди на једном месту каже: „Ни за које се мишљење и уверење не може рећи да је апсолутно тачно, јер апсолутне тачности у мишљењима и уверењима и нема“.

Разумни пчелари читајући и одабирајући у читању појачаваће своје искуство и непоколебљиву истрајност у коришћењу тог искуства, која ће му бити одбрана од сваког погрешног „мишљења и уверења“.

IX

Напредни пчеларски листови требали би да уведу ступац „Кратак преглед пчеларских листова и пчеларске књижевности“. Увођењем овог ступца помогло би се бољем продирању пчеларских листова и књига у пчеларске редове. Овим би се стварао пострек неговању преводне књижевности и утицају на избор превода. Ти би листови могли још и мотрити на верност превода.

*

Као последица неподељености улога наших пчеларских листова појавила се и идеја за здруживање листова. На то их донекле гони мали број преплатника. Опет идеја у којој се нису могла изједначити „мишљења и уверења“ . . . . . И ако би се дошло до споразума за здруживање листова од тога пчелари неће осетити побољшање и корист **ако остане по старом: „Да сви листови пишу о свему и свачему, и да се за многу пролазну и субјективну мисао пропагира стандардизација.“**

Донекле и саме економске и социјалне прилике намећу мисао потребе здруживања — и удруживања. И реоргани-

зацију пчеларских организација. **Удружене снаге делују под-млађеним полетом.** То ће најзад надјачати досадање неговање традиција и поједине личне интересе, који се испречују противу организације на задружној основи.

Здруживање пчеларских листова корисно би се извело само тако, понављамо, **ако би се претходно израдио и утврдио општи план за њихову делатност** у организацији и међу пчеларима, за тим њихова поједина улога са програмом рада у духу општег плана.

У самом извршењу здружења пчеларских листова имало би се примером угледати на начин како здружујемо пчелиња друштва. Здружити се могу најближи и најсроднији листови. И, као што се слабије пчелиње друштво преноси из своје у најближу кошницу, са млађом и способнијом матицом и са израженијим **духом друштва**, тако и слабији лист има да се приближи јачему. Називи листа имали би се прилагодити својој улози, додељеном програму и времену. Тако би се од пет листова у организацији могло створити три са евентуалним именима.

**Чебелар, пчелар;
Пчела и кошница и
Пчеларска задруга.**

Поменусмо пет листова у организацији. Ми не можемо порећи право живота листовима који случајно нису у организацији. Ми не можемо одузети живот листовима изван организације. Ми не можемо оспоравати право живота **Пчеларском гласнику** зато што га уређује Немац, наш држављанин, или зато што је он орган једне старе и познате трговине са пчеларским потребама и једине домаће фабрике пчеларских потреба. Ми се морамо покорити чињеници, **да листу дају и одузимају живот његови претплатници.** Организациони савез могао би и требао би да се споразуме и са листовима, које не субвенира држава (односно организација из државне помоћи за подизање пчеларства) да се и они уређују по утврђеној програму, јер се њима не може порећи да раде на унапређењу пчеларства.

*

Не сме остати неприказана ни једна наша пчеларска књига. Ово треба да буде општа тачка у програму уређења свију наших пчеларских листова. Јер ћутање у овом случају није одобравање у позитивном смислу. Ни за самог писца није утеха неприказаност његове књиге; то је агонија те књиге и апатија према њој свију оних који би могли да је прикажу.

У претресању узрока кризе наше књиге чују се речи: „Треба пробудити интересовање за књиге.“ За данашњу пчеларску књигу мора се оправдано рећи и приметити: Књига својом ваљаношћу треба да прокрчи пут свом продирању, и да заслужи критичарев приказ.

Највећи непријатељ пчеларству.

Посмрчад † Симе Жигића.

Као свака грана економије, и пчеларство има својих непријатеља. Свима непријатељима може напредан пчелар доскочити, али само једном непријатељу не може доскочити. Тај непријатељ јесте време, и то рђаво време. Па и овде може напредан пчелар много шта учинити, да му тај непријатељ не досади сасвим. Ми ћемо набројати неколико таквих случајева.

1.) Да кошница може напредовати, један је од главних увета положај саме кошнице. Кошница треба да је окренута летом сунцу, дакле истоку или југоистоку. Али она мора бити заштићена од сунчане жеге. Ако сунчани зраци ударају по цео дан у кошницу, онде пчеле у лето јако попусте у раду и хоће да оставе своју кошницу. Зимски пак праве пчеле многе излете и тиме кошница слаби. Кошница мора бити заштићена од источних ветрова. Ако је кошница на добром месту, не може јој досадити ни сунце ни ветар. Дакле већ самим положајем кошнице, доскочио је пчелар у речена два случаја невољи.

2.) Кад је година рђава, да би се сачували трошка и да би имали бар нешто добитка, спајаћемо по две кошнице у једну. Да би друштва имала и младих пчела, које ће презимити и дочекати пролеће, прихрањује се спекулативно концем августа или почетком септембра. Ово јесење спекулативно прихрањивање је од врло велике важности. Ко у јесен спек. прихрањује, тај не мора то у пролеће чинити, кад је време врло ђудливо и за пчеле опасно. У јесен је пак време много постојаније и тиме угодније за посао као што је спек. прихрањивање. Дакле јесењим спек. прихрањивањем доскочио је пчелар рђавом времену у пролеће.

3.) Ако при узимљавању у јесен друштва немају довољно меда, онда ћемо дати још колико треба, да би имала до пролећа, док не удари паша. Онда се немамо бојати, да ће нам која кошница у пролеће умрети од глади. А много је боље и лакше у јесен за лепога времена дати меда ако треба, него се сиграти у пролеће додавањем меда за ђудљивог времена. Истина је, да се многи пчелари одмах на-

мрште кад им споменете будикакво прихрањивање. Немају право за то. Прихрањивање пчела у олће је темељ успешног пчеларења. Чим смо почели пчеларити, одмах као прво пчеларско оруђе, треба да набавимо и судове за прихрањивање.

4.) Не треба да утрпавамо и да утопљавамо кошницу преко зиме. Живот пчелињи је везан са животом природе. Кад се природа клони своје одмору, тад и пчелињи живот малаксава, док у зиму не достигну обоје најнижи степен. Ако утрпаваш и утопљаваш кошницу, онда пчеле доводиш у забуну. Та забуна учини, да у кошници и зими буде легла, а у пролеће буде и сувише раног легла, а и једно и друго је убиство за кошницу. Али кад смо кошницу узимали како треба, рђаво време и зима не може нашкодити. Дакле разумним радом доскочи пчелар рђавом времену опет у два случаја.

5.) Треба пазити на оне кошнице у којима матице почињу рано лећи. Од таквих кошница нећу да патим. За храњење легла треба млеча. Од меда, рђе и воде стварају пчеле млеч. Кад је у пролеће рђаво време, силесија пчеле пропада летећи на воду. Пчелар се испомаже, ако у пчелињаку намести појила. Кад су појила у пчелењаку не може бити велике штете. Учини своју дужност, па си доскочио непријатељу, ако не сасвим, а оно у знатној мери.

Из ових неколико примера види се, да пчелар може донекле да се бори са највећим непријатељем пчеларства рђавим временом. Али има случајева, кад пчелар против тога највећег непријатеља није у стању ништа ућинити. Н. пр. кад се у рано пролеће после хладних киша ноћу разведри и буде мраз, који уништи цвет, онда наравно да пчеларство трпи голему штету, или кад суша, поплаве и друге непогоде униште пашу, те пчелар не само да не добије меда, него мора још да троши, да би одржао свој капитал, јер се нада да ће друга година донети двоструки добитак. Дакле према самом оваком времену пчелар је немоћан, али се испомаже и бори пренашањем кошница у крај где има паше. Није узалуд речено: на осовини роди мед.

Одмах после времена највећи непријатељ пчеларства јесте човек т. ј. пчелар неуки неискусан. Зато је дужност свакога пчелара, да учи како се пчелари.

Како може пчелар имати користи од пролетње паше?

Нису сви крајеви за пчеларство једнаки, нити се у свима крајевима на исти начин долази до меда. Сваки крај има своју

климу, флору, и кошницу. Према томе ни начин пчеларења није у свима крајевима једнак. До паше стоји и начин пчеларења. Тамо дакле, где има само пролетње паше а нема јесење паше, како ће моћи пчелар доћи до меда?

Да се ма која паша може исцрпсти, тражи се увек, да пчелар има јака друштва. То је главно и без тога не може се радити о меду. Па на који начин може пчелар да има јака друштва за пролетњу пашу? Пчелар може имати у пролеће јака друштва само онда, ако су му друштва већ јака из зиме изашла. А јака ће друштва из зиме изаћи само онда, ако је пчелар узимио своја друштва као што треба, јер добро презимљење јесте последица доброг узимљења. Дакле тражи се да пчелар узими јака друштва. Ово треба добро разумети. Пчелар може за невољу у јесен спојити по два или три друштва заједно, па опет да нема јака друштва, која ће добро презимити и из зиме јака у пролеће изићи. Није довољно само рећи да треба узимити јака друштва, него се ту подразумева, да у тим јаким друштвима буде доста младих пчела, које ће чиле и здраве дочекати пролеће и радити. Ако дакле желимо узимити јака друштва, то морамо пре узимљивања нагонити матицу да у јесен леже, да се тим однегују младе пчеле. То се постиже спекулативним прихрањивањем у другој половини августа месеца. Ко хоће да спаја по две кошнице у једну, тај нека их прво споји и онда нека спекулативно прихрањује. Иначе ко само спаја по две кошнице у једну тај неће имати у пролеће јака друштва. У спојеној кошници истина биће јака друштва али будући су у њима све већ старије пчеле, то ће многе до зиме већ а и преко зиме помрети природном смрћу. И тако ћемо, поред свег нашег труда, имати слаба и неспособна друштва у пролетњој паши. Истина је да пчелар може вештачким начином и у пролеће подићи друштва на висину, али то му ништа не вреди, јер док је то постигао, дотле ће и паша проћи, те ћемо имати јака друштва али меда ни мало. Кад нема јесење паше, јака друштва не вреде ништа и имаћемо само главобоље, да их до јесени у снази одржимо. Дакле, треба узимити јака друштва, али у њима мора бити доста младих пчела, јер ове ће из зиме јаке изићи и радиће у пролетњој паши док не буде нових генерација. Друштва се подигну сама на висину и без спекулативног прихрањивања.

Али све ово и ако уради пчелар не вреди му ништа, ако није за зиму оставио доста добра меда или шећера. Ако су пчеле зимовале на добром меду или шећеру и ако имају те хране док у пролеће не удари паша, друштва ће се лепо развијати без икакве помоћи од стране пчеларева. Истина је да рђаво време у рано пролеће често јако смета добром развиту друштва, али то не треба пчелара да буни, ако само има доста меда или шећера у кошницама, а уз то ако пчелар не

заборави на појила. Ако је пчелар узимио своје кошнице на шећеру не треба да се буну бојећи се да шећер није добар у пролеће. Шећер је врло добар пчелама преко зиме. За легло је бољи мед, али кад меда немамо добар је и шећер за легло ако има у кошници или у природи доста цветног прашка. Шећер без цветног прашка није добар. Од самога шећера не могу пчеле створити добар млеч, храну за легло. Ако морају да стварају млеч од самог шећера, онда многе пре времена помру, а и матица може да умре, јер се истрошила немајући добру храну. Разуме се да ни нова кола пчела немају довољно отпорне снаге. За то не треба са шећером шпекулирати ако у природи нема ништа. Иначе кад има цветног прашка, шећера се не треба бојати, јер боља је и бобова слама него празне јасле.

Да би се народи у пролеће што боље развијали можемо без страха у априлу недељно два три пута помало одклапати мед, што га имају у кошници. Стоји сад само до времена, па ће се до пролетље паше друштва лепо развити и пашу истрпсти. Али се мора пазити да се друштва не роје. То се постиже, ако се матица пред пашу ограничи, да не шири легло по целој кошници. То бива Ханемановом решетком или ако се пчелари са наставцима. Пчеле се скањују да уђу у ваставак. За то у наставак треба метнути два три оквира са зрелим леглом и још два три оквира с једне и друге стране. Још је добро све оквире с медом метнути у наставак. На наставку треба да има и лето. На место извађених оквира са зрелим леглом и медом долазе на крају плодишта оквири са вештачким сажем. На тај начин доћиће пчелар до меда од пролетње паше и кошнице се неће ројити.

Поучна добротинства пчеларским почетницима.

Било је то год. 1889. лицем на Ивандан, кад ме је блажено почивши г. проф. Ј. Живановић са своја два сина ододвезао на талигама у његов велики и дивни пчелињак који се налазио изван Карловаца у његовом винограду, у Матеју.

Пошто сам из удаљеног краја, кренуо сам се пре један дан из мога роднога места Маркушице, која је 28 километара иза Вуковара, и у Карловце сам стигао на пароброду на по сата пред заход сунца. И тако идући са паробродске агенције скренем се у једну гостиону, која се налазила на Ђошку паробродске улице, близу саборне цркве. Ту се одмах распитам за стан госп. проф. Живановића и тако по упуту гостионичаревој састанем се још исто вече са г. професором и предам му писмо, у ком сам опширно разло-

жио ради чега сам дошао. По прочитању писма запитао ме је одакле сам и какове сам вере, а кад сам рекао да сам Србин, онда ми је приметио, да ваљда знам да је сутра Ивање, и да ће ме тек после ручка моћи одвести у пчелињак, јер до подне мора у цркву, и т. д.

Кад сам сутра у одређено време дошао његовој кући таљиге су већ опремљене стојале на сред дворишта и за час је велики и јаки сремски дорат био упрегнут. И тако смо као што на почетку рекох, за час били у његовом великом и дивном пчелињаку, где нас је дочекао његов уједно винцилир и пчелар који је кола и коње спремио, а ми смо онда отишли у пчелињак где ми је госп. професор отворио кошнице положеног система и тумачио њихову практичну вредност, и брзи и лаки рад са њима.

На завршетку тумачења поновио је гласно и јасно, да су положене Американке најпрактичније, најприродније и најјефтиније кошнице, које може сватко и сам направити, ако иоле зна понешто мајсторисати, о чему сам се и сам убрзо осведочио. Затим ме је увео у павиљон, и у њему показивао кошнице разних система, и тумачио павиљонову вредност. Одатле ме је одвео у винцилиров стан, где ми је показивао центрифугалну истресаљку и тумачио како се са њоме манипулира, при истресању меда и т. д.

У соби ми је између осталог још и то казао, да се претплатим на „Hrvatsku pčelu“, у којој је онда и он сарађивао, јер лист „Српски Пчелар“ онда није излазио. Док смо се ми у соби разговарали винцилир је са синовима г. Живановића упрегао коња и тако смо се пред заход сунца повратили у Карловце његовој кући. Код куће ми је показао у једној великој соби мноштво огромних судова пуних скоро истрешеног липовог меда, и огромно дупло сито за процеђивање меда. Затим сам му се при расстанку захвалио на добротинству а он ми рече: „Зар сам ја то једном учинио; то ми је дужност“, и т. д. И онда сам се вратио на конак у споменуто гостионицу одакле сам се сутра дан одвезао на таљигама у Петровадин, јер ми је била жеља да пређем у Нови Сад и да се мало по њему прођем, и у књижару Браће М. Поповића свратим, док се пароброд од Земуна Вуковару не врати.

Ове истините ретке написах по дужности која ме као пчелара веже пуне 43 године, када сам био на узор пчелињаку и чуо прве речи о данашњем рац. пчеларењу из уста највећег српског пчеларског писца, блаженопочившег госп. проф. Ј. Живановића, чије ће се име и пчеларска дела спомињати и поштовати међу Српским пчеларима до века.

Слава му!

У Маркушици, Маја 1932.

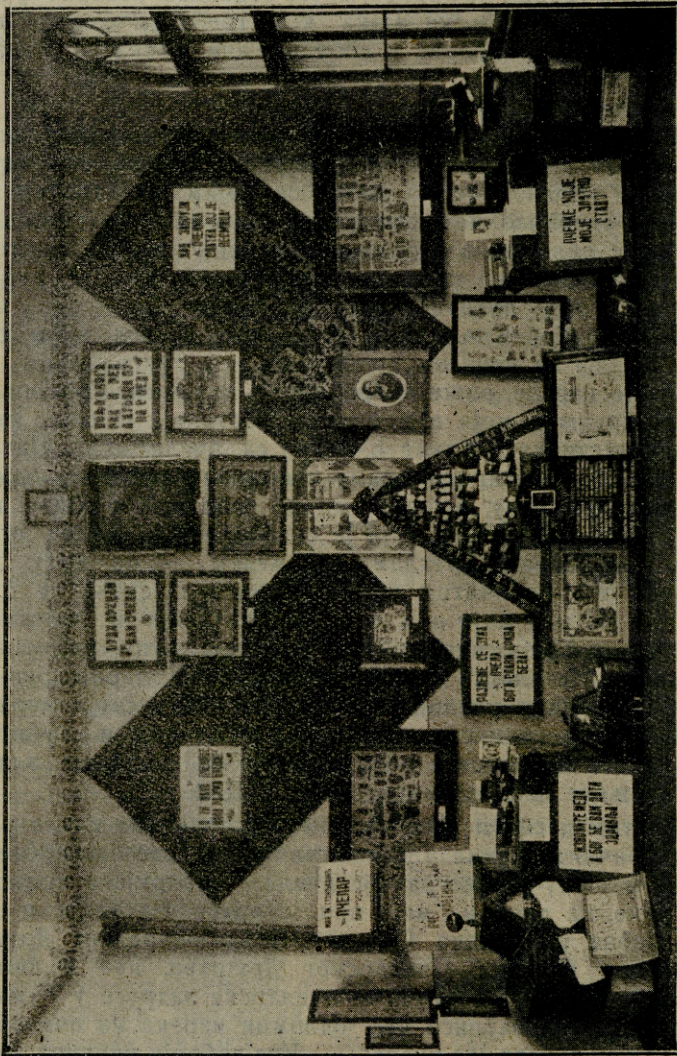
Игњат Новаковић, пчелар.

Марјан Ж. Стојиљковић, пчелар.

Пчеларска изложба у слици и речи.

На дан 3; 4. и 5 октобра 1931. год. обављена је „Пољо-привредна изложба“ у просторији овд. Основе Школе за сре-

Пољопривредна изложба у Алексинцу

зове: Алексиначки, Моравски, Ражањски и Соко Бањски, на којој је на врло оригиналан начин репрезентовано рационално пчеларство са мога пчелињака и поч. супруге Наталије.

Нисам жалио издатака а још мање труда, да што величанственије, репрезентативно и демонстративно заблиста рационално пчеларство на овој изложби — и у овоме крају, где је пчеларство још вазда на примитивном ступњу, тим пре, што ми се у овој згоди указала прилика да као свршени државни питомац Ратарске Школе за Срез Алексиначки — прикажем и уверим на пракси, многе овдашње неверне „Томе“ да је пчела „сиротињска мајка“ коју треба да пригрле многи сиротани из ове сколине у добу по злу познате „кризе“ и борбе за кору хлеба — и да пчела стварно може да да и меда и хлеба.

За мој многоврсни пчеларски изложбени део јако се интересовао онд. Срески Пољопривредни Референт — економ који ме је управо умолио, да би са мојим пчеларским производима увеличао пољопривредну изложбу — у ком циљу дата ми је цела једна страна у сали коју сам на оргиналан начин са изложцима китњасто уредио као што се види на слици — а ради потпуности објашњавам:

Горе је Грб Краљевине Југославије, испод њега слика Њ. В. Краља са украсом тробојница и у оригиналном раму својеручне израде, ниже добротворна диплома Српског пчеларског друштва моје поч. супруге Наталије и себе, за тим пропагандистичка реклама о меду „са пчелињака“ Наталије и М. Ж. С. у плетарском раму својеручне израде а одмах у продужењу ка поду — нарочито по сопственом плану израђени сто са пет катова који је снабдевен са укусно опремљеним и сортираним теглама са медом — на врху стола утврђена је у нарочитом лежишту воштана свећа од 5. кгр. са ликом на њој моје поч. супруге Наталије и лентама на чијем левом крају пише: „нашој десној руци рационалног пчеларства Наталији“, — а на десном: „благодарни друг Марјан са милионима пчелица“, — пред столом стоји мермерна плоча са утиснутом сликом: писца; сарадника и љубитељке рационалног пчеларства поч. Наталије са посветом златним словима њене целе песмице: „ПЧЕЛИЦА“.

За тим десно и лево складно су поређане слике у живим и обичним бојама у рамовима оригиналне плетарске својеручне израде, из биографије пчела — теорије и праксе, за тим слике, па дипломе моје поч. супруге Наталије и своје као чланова утемељача Српског Пољопривредног Друштва, добротвора Српског Пчеларског Друштва, као и диплома мога одликовања од Српске пчеларске задруге у Руми; за тим разноврсни натписи као одломци изрека из пчеларства, на пр. „Буди вредан као пчела“ — „Кад забруји пчелица слатка јој је песмица“ и т. д. Све у раму, као и оригинална пропагандистичка пчеларска фирма: Мар. Ж. Ст. „ПЧЕЛАР“ са сликама златних пчела у лету са обе стране, израда на печеном емајлу-фабрикат из Суботице-по моме сопственом плану.

Доле лево и десно изложене су кошнице сопствене конструкцију и израде: „Шуматовка“, „Сељанчица“ и стаклена кошница за посматрање пчела, — лево доле стоји сто са пчеларском библиотеком сопственог повеза књига. На столу је изложен мед од „КАДУЉЕ“ од стране мог сина Душана монопол. чиновника — дипломираног агронома Више Господарске Школе-ТАБОР-Чешка-са досуђеном I наградом, — десно при дну стоји сто и на њему поред пчеларске библиотеке изложен је мед мога малог унука Милана Ив. Зупана „најмлађег пчелара у југославији“ са досуђеном првом наградом за његов „Багреновац и Липовац“ из његових кошница.

Поред свега, изложено је вештачко саће својеручне израде, тако исто и разне пчеларске справице као и центрифуга све својеручна израда. Укусне тегле на шрафовима поручене су у Параћинској фабрици стакла, а етикете у живописној боји преко Централног пчеларског друштва из Загреба.

За сво време мога организаторска рада и спреме ове пчеларске изложбе предано и са највећом вољом помагала ми је моја будућа пчеларска рука — моја нова домаћица и помоћница у рационалном пчеларству: Ружица „Руле“ — моја нова нада и млађа пчеларска снага за даљу акцију унапређења рационалног пчеларства на корист себи и роду своме, а да је се она већ сродила са пчелицама, следоваће њени оригинални „ручни пчеларски везови“ као пропаганда за унапређење рационалног пчеларства.

Од других пчеларских излагача запажен је изложен мед багреновац у две тегле и два медна сата „боксеса“ од једног излагача из Житковца и један оквир 20×40 са медом у саћу из Моравца среза Моравског.

Од пчеларских излагача из Алексинца цојавио се овд. мајстор-колар Петко Перић са својом ново конструисаном расклапајућом кошницом „широко ниске мере“, снабдевом са живим пчелама, и за сво време изложбе могле су се посматрати преко стакла пчеле са све четири стране на саћу. Досуђена му је I награда. Детаљан склоп ове кошнице није ми познат, али је се надати, да ће га описати сам конструктор г. Перић или стручни оцењивачки одбор, те ако је то нешто ново и практично, пожељно је пружити то пчеларском свету на искоришћење.

Из позивних плаката приређивачког одбора грађанству за изложбу — обзнањено је: да ће се последњег дана изложбе издавати награђеним досуђене награде, али је то остало у знаку питања до данас — сем неколико ситних примерака — а за нас пчеларе, жали Боже, поред звучно досуђених првих награда, саопштено нам је после осам месеци, да због немаља кредита не добијамо ништа.

По свршетку пчеларске изложбе воштана свећа са лентама као пчеларски дар предата је овд. цркви, храму св. оца Николаја за покој душе писца добротвора и љубитељке цркве.

Алексинач.

Заразне пчелиње болести.

Читамо у „Пчелару“ да је бактериолошки институт у Београду установио американску пчелињу кугу у Неманикућама у околини Београда. Ово је врло опасна заразна болест пчелињега легла која може не само поједине кошнице него и читаве пчелињаке у околини упропастити.

Постоје две врло сличне, али врло опасне заразне болести пчелињега легла, а то су пчелиња куга и трулеж легла. Обе ове болести јављају се са сличним знацима, с тога се у почетку држале за једну болест, јер се бацили и једне и друге болести налазе некад у мртвом леглу. Узроци ових болести јесу бацили, од којих легло умире и има кад мање, кад више неугодан мирис. Нећемо опширније говорити о узроцима и току болести, него ћемо укратко изнети, по чему се познаје болест.

Кад је легло здраво, црвић лежи савијен као кифла, светле је боје и виде се на њему прстенови. Код болесног легла црвић нема светле боје, добија жућкасто тамну боју и испружи се на доњој страни ћелице или је црвић сав напет, не познају се прстенови и кад се добро загледа, види се како дише. Здраво поклопљено легло врло мало избочено је над ћелицама, а код болесног легла поклопци су тамнији, мало угнути, увучени у ћелицу и на њима некад се налази отвор, кроз који се види мртав црвић у ћелици. Мртво легло има неугодан мирис и заудар на киселину или као кад се човеку ноге осећају.

Чим се ови сумњиви знаци појаве, треба позвати најближег вештог и искусног пчелара, да прегледа кошнице. Ако се установе макар сумњиви знаци ових опасних заразних болести, треба исећи парче сата са зараженим леглом, упаковати у папир и у кутију од цигарета, па послати Бактериолошком институту у Београд на испитивање.

Из заражених кошница треба саће истопити и продати лидиеру за свеће, кошнице дезинфицирати, а пчеле ставити у стање роја и сместити у чисту кошницу. Потребно упутство даће старији, вешти и искусни пчелар.

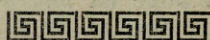
Ову заразну болест не треба тајити ради неког стида, јер она може се појавити и код старијег, вештог пчелара, а да сам пчелар није крив за појаву болести. Ако се болест појави у једној кошници, та ће кошница ослабити и постаће

плен туђица; а туђице су обично из најјачих кошница и оне ће пренети болест у своје кошнице. Болесне кошнице могу напасти као туђице и пчеле са других пчелињака и тако ће се болест пренети у друге пчелињаке.

Пчелари! Чим приметите какав сумњив знак код једне кошнице, позовите вештог и искусног пчелара, да кошницу прегледа и да савет за лечење и спасавање. Ако се за времена помоћ пружи, друштво се може спасити и предупредиће се ширење болести. Ако тајите болест, она ће упропастити не само једну кошницу, него читав пчелињак, а можете заразити и друге пчелињаке у месту и околини.

Пчелар не мора бити крив за појаву заразне болести, али крив је, ако таји болест.

Почетник пчелар.

Написао: **Крста Пчеларевић-Мршуља**. Издање Главног Савеза Српских Земљорадничких задруга у Београду. Цена 4 динара.

Већ из наслова види се, да ова мала књижица треба да послужи почетницима као упутство у пчеларство. Књижица има 32 стране са 15 слика у тексту. У овој малој књижици говори се о разним системима кошница, а у врло кратким потезима наведени су неки моменти из живота пчелињег друштва. Ради збијене форме излагање је на неким местима нејасно, јер није довољно изложено, па стога почетник не може добити јасну слику о животу и развијању пчелинога друштва.

Чудим се, да се г. Мршуљи, познатом старом пчелару, поткрале неке погрешке, а ми ћемо у овом приказу покушати, да их исправимо.

Говорећи о кошницама г. Мршуља спомиње неколико система усправних и положених кошница, он је присталица положених кошница, стога изнео је неке замерке усправним кошницама, али по мом мишљењу ове су неоправдане. Од усправних кошница препоручује као најбољу **модифицирану Даданку**, а од положених кошницу са 20 оквира, размера 40×40; а као најгоре држи „стандарт“ и „конгресовку“. Али нама је познато, да су Герстунгове и Цандерове кошнице раширене у Немачкој и с њима су постигнути врло лепи успеси, стога се чудимо, да само ради промене имена г. Мршуља исте кошнице држи за најгоре.

Кад г. Мршуља каже, да се на пчелињаку Српског пчеларског друштва и на пчелињаку г. Св. Ђорђевића најбоље показала Лајансова кошница, и „кад је кошница Лајансова, и ако узана, тукла најмодерније америчке кошнице, које ни својим непријатељима не препоручујем“, онда свакако требао би да препоручује Лајансову кошницу, а не усправну модифицирану Даданку и положену своју са размером 40×40.

У одсеку „Живот и рад пчела“ требао је више рећи о матици и пчели, није доста рећи, да матица „полаже“ и „слаже“ јаја, кад имамо леп израз, да матица носи јаја.

Г. Мршуља каже: „млада матица излеће из кошнице ради проигре са трутом.“ Шга значи: „проигра“? Зар није лепше, кад се каже, да матица излеће ради спаривања са трутом?

Г. Мршуља каже, да пчела „прикупља са цвећа мед“; биљка „лучи мед“, „пчеле мед скупљају са цвећа, који она лучи у својим чашицама и у виду зноја или росе на листићима цветне круне“ и т. д. Зар г. Мршуља не зна, да биљка лучи слатки сок, који се зове нектар, а тај нектар кад дође у додир за пљувачком пчелиних жлезда, претвара се у мед; зато и кажемо, да је мед органски продукт.

Г. Мршуља каже: Млад мед садржи у себи 60—80% воде, што зависи од времена у коме је скупљен и од топлоте“; и овде нема право, јер нектар има 60—80% воде, а мед има 15—25% воде. Боја меда не зависи „од влаге у ваздуху“, него од врсте цвећа, од кога пчеле нектар сабирају.

Г. Мршуља каже: „Трећи члан пчелине задруге је трут или мужјак“. А реч трут не значи мужјак, него требало је рећи, да је трут мужјак.

Г. Мршуља помиње „трутуша“ и под тим разуме, називимагице. Место трутуша ми кажемо трутовњача, а то је матица, која носи само неоплођена јаја, на пр. старија, а и рђаво оплођена матица потроши семе трутовско из семењаче и носи неоплођена јаја или ако се матица уопште не оплоди. А што г. Мршуља назива трутушом, то је називи матица, т. ј. кад пчеле почну носити неоплођена јаја.

Кад је „вода пчелама потребна ради разблажавања меда“, онда зашто пчеле пренашају мед из ћелица у ћелице, док не постигне потребну густоћу, да има око 20% воде?

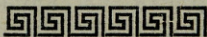
Г. Мршуља каже: „Ројење код пчела наступа не због неког природног закона, ради одржања феле и множења, већ искључиво због тесног или неудобног стана кошнице“, а и то није тако, јер нама је познато, да постоје други разлози за ројидбу и да се из великих кошница пчеле изроје.

Код болести г. Мршуља спомиње само трулеж легла и назебу и каже: „Код нас није било ове болести до после рата. Тек кад смо почели модернизирати и стандардизирати своје пчеларство, стандардизирале су се код нас и поменуте

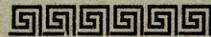

болести“ и даље каже, да су у Бугарској, Вуковару, Италији и Русији донеле кугу америчке кошнице. А напред је већ рекао, да америчке кошнице „подложене су ројењу и пчелињим заразним болестима, а нарочито трулежи легла“. Заиста морамо се чудити, да је г. Мршуља могао рећи, да америчке кошнице доносе трулеж легла. Зар не зна, да трулеж легла и кугу проузрокују бацили, а не кошнице?!

Да ли су ове погрешке последица, што је писац написао „у збијеној форми“, па није могао поједина места лепо обрадити или су последица непажње у излагању, о томе нећемо расправљати, само ћемо констатовати, да је г. Мршуља у сувише збијеној форми изложио, ради тога књига нема практичне вредности за пчеларе, а почетници не могу по њој пчеларити. Боље би било, да је писац живот пчелињег друштва опширније описао, или да је само један период рада описао, на пр. пролетњи радови, ројидба и т. д., па би разговетно и јасно изложио, па би књига имала већу вредност. — А што се тиче техничке стране, књига је штампана на лепој хартији, а слике су лепо израђене. Радујемо се, да Главни савез српских земљорадничких задруга хоће да издавањем пчеларских књига помаже ширење пчеларства у нашем народу, а ми од своје стране желимо, да у будуће буде сретније руке при избору пчеларске књиге. **К. С.**

Разно

Легенда о црвеној детелини. У св. Писму описује се, да је Бог за 6 дана створио свет. Т. ј. небо и земљу и све што је на њима, а седми дан почину од свих дела својих која учини. И благослови Бог дан седми и посвети га, јер у тај дан почину од свих дела својих, која учини. То је недеља. Тај дан ишао је Бог по земљи и посматрао је дела своја. Тако је дошао на једну ливаду, која је блистала красним црвенилом. Било је ту хиљадама цветића црвене детелине који су били обасјани сунчаним зрацима и при том сјајном росом. Из њих се ширио слатки, мирисави мирис. Пчеле су легиле с цвета на цвет и марљиво скупљале из њега нектар, марљиво радиле, а недеља требала се светковати. Ради тога рада и грабљивости разгневио се Бог и рекао је: „за казну што нисте хтели светковати празнични дан, нећете више наћи на црвеној детелини слатког сока“. Од то доба продужио је трубу цвету црвене детелине и постала је пчелама неприступачна. Само једанпут за седам година бивају краћи, да пчеле виде шта су могле имати, да су светковале недељу. Тако приповеда и наш народ.

Воће у меду. Мед има одлично својство да конзервира, зато се радо у кухињи употребљује за спремање воћа. Воће у меду одлично се одржи, а има особити укус. Воће се добро очисти, опере и у флашу метне, крупније воће се исече, а ситније се не сече, затим се флаша налије са врелим или хладним медом, а може се додати и нешто мирођија нпр. цимета, бибера и каранфилића, мед мора воће покрити. Мед има свој кус, који неко не може (бар тако веле) поднети, а ми можемо меду тај његов особити кус одстранити. То се чини на овај начин: мед се са водом укува, а пена се скида и одатле постаје маса као сируп чврста. Може се мед пре кувања са нешто воде растањити и још топао преко зрнаца дрвеног угља филтрирати. Или кад се скине са ватре мед, треба у њега мећати 5—6 пута усијано гвожђе и на 1 кг. меда додати 1 кашику алкохола или рума. Треба знати, да сласт меда јаче делује него шећера. 1 кг. меда једнак је $1\frac{1}{3}$ кг. шећера.

Трешње са медом. Са трешања треба петељке скинути, добро их опрати и послогати у стакло, да је флаша сасвим пуна. Тада успи течног меда, вежи флашу са бешиком или пергаментпапиром, затим метни у лонац са водом, да мало проври и пусти да се лагано охлади. У меду воће држи се дуго, ако се на хладном и сувом месту чува.

Грожђе у меду. Око 4 кг. грожђа скини са петељке, намести их у лонац лепо пазећи, да не попуцају и да се не повреде; тада се 2 кг. меда, $\frac{1}{3}$ л. добра сирћета са каранфилићем и циметом по вољи скува у течност као сируп, кување траје око 20 минута, добро се скине пена и врело прелије се преко грожђа. Одмах се са пергаментпапиром веже. Зрна се држе годинама и имају леп изглед.

Крушке у меду. Крушке се танко ољуште, ситније крушке оставе се целе а крупне се расеку и прокувају се у води, да буду мекше, па се изваде на један пешкир или чаршав, па се сложа сасвим осуше. Мед успи у земљани лонац и метни на ватру да ври, затим скине се и веже се влажним пешкиром док се не охлади. Крушке се метну у флашу, прелију се медом и метне се у лонац са водом, да се поново прокува, а стакло је тада затворено од ваздуха. Ако немамо стакло са херметичким затвором, онда кад се прохлади, затвори се са пергаментпапиром у руму наквашеном или са бешиком животињском.

Шљиве у меду. Шљиве се мећу исто као и крушке. Добро је шљиве на четворо исећи и у 1 л. воде са 1 кг. меда око 20—30 минута прокувати.

На исти начин мећу се јабуке, брескве, кајсије и друго воће.

Цене огласима у „Српском Пчелару“: Оглас на целој страни: једанпут стоји 60 Дин; трипут за 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на пола стране: једанпут стоји 30 Дин; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на четвртини стране: једанпут стоји 20 Дин.; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније. — Оглас на осмини стране: једанпут стоји 15 Дин.; трипут 10% јефтиније; на пола године 20% јефтиније; на целу годину 30% јефтиније.

Ко жели да купи старија годишта „Српског пчелара“ година 1924—1930. нека пожурити са наруџбом, јер се налази још мали број комплетних годишта. Цена је за свако годиште 20 динара. Новац се шаље унапред или се лист шаље на надоплату. Поруџбине и новац треба слати „Српској пчеларској задрузи“ у Руму.

Власник и издавалац „Српска пчеларска задруга“ у Руми.

Чланарина је за чланове утемељаче једаред за увек 100.- Дин., а за редовне чланове 30.— Дин. годишње. Редовни чланови добивају лист бадава, а утемељачи плаћају годишње за лист 15.— Дин. Претплата је за нечланове 30.— Дин. годишње а плаћа се унапред за целу годину.

Претплату и огласе треба слати „Српској пчеларској задрузи“ у Руму Рукописе, питања, књиге, листове у замену и рекламације (потраживања недобивених бројева) треба слати уредништву. „Српског пчелара“, у Земуну.